

Výživné

Při posuzování schopností a možností rodiče ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod. nejsou rozhodné jeho skutečné výdělečné a majetkové poměry, ale jeho reálné výdělečné, popř. i majetkové poměry, dané mj. jeho fyzickým stavem, nadáním, množstvím získaných vědomostí a pracovních zkušeností, manuální zručností, pracovními návyky a pracovními zkušenostmi, flexibilitou, nepříznivou situací na trhu práce, vysokou nezaměstnaností v regionu bydliště povinného apod.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1416/2008, ze dne 10.12.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 10. prosince 2008 o dovolání obviněného Ing. J. F., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 9 To 171/2008, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Nymburce pod sp. zn. 4 T 5/2007, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušují usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 9 To 171/2008, a rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 4 T 5/2007. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu v Nymburce přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 4 T 5/2007, byl obviněný Ing. J. F. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., kterého se podle popsanych skutkových zjištění dopustil tím, že v období od měsíce října roku 2004 do měsíce ledna roku 2006 úmyslně neplnil vyživovací povinnost vůči synům T. F., a M. F., na každého ve výši 2.500,- Kč měsíčně, splatných vždy do každého 20. dne v měsíci předem k rukám matky Mgr. M. F., jak mu bylo uloženo rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2000, sp. zn. 41 P 74/2000, který nabyl právní moci dne 14. 7. 2000, přičemž v měsících říjnu 2004, prosinci 2004 a lednu 2005 poskytl na výživné celkovou částku 300,- Kč a od měsíce února 2005 do měsíce ledna 2006 poskytoval měsíčně částku 2,- Kč, a za uvedené období tak dluží k rukám matky Mgr. M. F. celkem 79.678,- Kč.

Proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 9 To 171/2008, tak, že je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Toto posledně zmíněné rozhodnutí odvolacího soudu napadl obviněný dovoláním podaným prostřednictvím obhájce Mgr. J. K., a opřel je o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), e), g), h), k) tr. ř. Obviněný soudům zejména vytkl nesprávné právní posouzení skutku i jiné nesprávné hmotně právní posouzení věci, protože odvolací soud ve vztahu k vině i trestu nesprávně vyložil ustanovení trestního zákona i zákona o rodině. Tato pochybení obviněný shledal v tom, že odvolací soud neakceptoval, že smírem uzavřeným mezi Českou republikou a jeho nezletilými dětmi, na základě rozhodnutí ze dne 29. 5. 2006, sp. zn. 19 152/2004, vyplatila Česká republika dětem obviněného odškodné. Podle obviněného tak neměl platit na své děti výživné, neboť jej zaplatila Česká republika jako kompenzaci za nesprávné úřední rozhodnutí. Tím bylo výživné uhrazeno v plné výši, a proto není důvod k trestnímu stíhání. Významným shledal i to, že po vydání rozhodnutí

Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 7. 2006, sp. zn. 26 141/2003, došlo k revizi případu Alternativní justici České republiky, která podala svůj nálezn 7. 4. 2008. Podle tohoto nálezu skončila vyživovací povinnost dovolatele formou placení výživného v únoru roku 2001, neboť od této chvíle měl mít obviněný svoje syny v osobní péči. K této skutečnosti však soud vůbec nepřihlédl, stejně jako nedokázal zohlednit dobré mravy. Sdělení, že se jeden ze synů obviněného účastnil v únoru 2006 tiskové konference proti svému otci, soud vůbec nepřezkoumával. Za nedostatečný obviněný označil také rozsah provedeného dokazování a soudům vytkl, že neprovedly jím navrhaný důkaz výsledkem svědka JUDr. S. Obviněný též brojil proti tomu, že se soudy nevypořádaly s tím, že obviněný i přes veškeré úsilí nemohl najít žádnou práci, což mu znemožnilo výživné platit. Soud však ničím nevyvrátil ani to, že obviněný skutečně nemůže sehnat práci i přesto, že vyvinul veškeré úsilí, které od něj lze rozumě očekávat. Podle obviněného odvolací soud pochybil, když se neřídil ustanovením § 96 odst. 2 zák. o rod., podle kterého výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy, a nereagoval ani na to, že podle § 85 odst. 2, věta druhá, zák. o rod., mají děti právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Obviněný zdůraznil, že jeho životní úroveň byla v souzeném období nižší, než tomu bylo u nezletilých dětí, a proto nebylo možno po obviněném požadovat, aby na jejich výživu platil více, než v rámci svých možností, schopností a majetkových poměrů mohl plnit. K závěrům soudů o formě zavinění obviněný namítl, že není zřejmé, z čeho soud vyvodil přímý úmysl. Z provedeného dokazování jasně vyplynula snaha obviněného své povinnosti vůči dětem plnit a také to, že tak činil v maximálních mezích svých možností. Obviněný dále poukázal na to, že trestný čin, jímž byl uznán vinným, měl spočívat v nekonání, avšak obviněný při své vyživovací povinnosti vůči nezletilým konal, když více, s ohledem na své příjmy a možnosti, plnit nemohl. Podle obviněného stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je s ohledem na všechny uvedené okolnosti nižší než nepatrný, resp. nulový. Kromě těchto výhrad obviněný poukázal na porušení zásady volného hodnocení důkazů, zásady zákonnosti, legality a materiální pravdy, jelikož soud nebral do úvahy, že matka dětí Mgr. M. F., jejíž výpověď soud nesprávně vyhodnotil, brání obviněnému ve styku s dětmi, a nezohlednil skutečnost, že obviněný usiloval o plnění vyživovací povinnosti formou osobní péče o obě děti, v níž mu však je soustavně bráněno. Obviněný měl být zproštěn obžaloby, neboť svou vyživovací povinnost plnil.

Ze všech těchto důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) napadené rozhodnutí, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil, a zprostil jej obžaloby.

K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství, který uvedl, že dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), e), h), k) tr. ř. se nelze zabývat, neboť obviněný k nim neuvedl žádné důvody. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyjádřil, že námítky dovolatele jsou shodné s jeho obhajobou uplatněnou již v předchozích stádiích trestního stíhání, s níž se soudy obou stupňů náležitým způsobem vypořádaly. Dovolatelem namítaná „nesprávnost úředních rozhodnutí“ spočívala nikoliv ve věcných vadách, nýbrž v nepřiměřené délce řízení a neschopnosti státu exekučně zajistit placení výživného dovolatelem ve prospěch jeho dětí. Odškodné bylo dětem poskytnuto výslovně za nemajetkovou újmu a v žádném případě jím nebylo uhrazeno dlužné výživné. Není zřejmé, co je „Alternativní justice České republiky“, je však nepochybné, že není součástí obecných soudů České republiky. Za bezvýznamné označil i to, zda obviněný měl mít či neměl mít děti ve své osobní péči, neboť objektivním faktem je, že je ve své péči neměl, a byl tedy povinen na ně platit výživné. Soud, který se dostatečně zabýval otázkou možností obviněného najít práci, která by mu umožnila výživné ve výši 2 x 2.500,- Kč měsíčně hradit, shledal, že s ohledem na odbornou kvalifikaci mohl obviněný získat vhodné zaměstnání nejen na okrese Nymburk, ale i v přilehlých okresech. S ohledem na negativní vztahy mezi obviněným a matkou dětí státní zástupce považoval za nepřiléhavou výhradu obviněného o otázce dobrých mravů. Poukaz obviněného na ustanovení § 85 odst. 2 věta 2 zák. o rod., podle něhož mají děti právo podílet se na životní úrovni svých rodičů, označil za vytržené z kontextu, pokud není současně citována i věta 1 téhož zákonného ustanovení, podle níž je povinností

každého z rodičů přispívat na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Podle státního zástupce obviněný měl finanční prostředky prokazatelně k dispozici, a soud nepochybil, když v jeho jednání shledal zavinění ve formě přímého úmyslu podle § 4 písm. a) tr. zák. Neztotožnil se ani s výhradou dovolatele o nedostatečném stupni nebezpečnosti činu pro společnost, neboť obviněný neuvedl žádné relevantní okolnosti, které by mohly vést k závěru, že neodpovídá ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům téhož charakteru. Na základě shora uvedených úvah navrhl, aby bylo dovolání obviněného Ing. J. F. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto jako zjevně neopodstatněné

Nejvyšší soud jako soud dovolací § 265c tr. ř. zjistil, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

Z dikce ustanovení § 265b tr. ř. vyplývá, že dovolání je přípustné z výslovně stanovených a taxativně vypočtených důvodů. Vymezení dovolacího důvodu je proto obligatorní obsahovou náležitostí podaného dovolání, jak stanoví i ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř., čímž se zároveň limituje obsah a rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu. Tím je dán požadavek, že každý dovolací důvod, o který obviněný své dovolání opřel, musí být v dovolání nejen označen, ale též i skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem v daném trestním řízení spatřovány. Z povahy dovolání jako mimořádného opravného prostředku je kladen značný důraz na obsah konkrétně uvedených námitek, jimiž je opodstatněna existence uplatněného důvodu dovolání, přičemž tyto výhrady musí věcně odpovídat některému zákonem stanovenému důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. Důvody dovolání je proto nutno chápat v jejich materiálním obsahu, a nestačí proto jejich pouhé formální označení.

Protože obviněný Ing. J. F. v dovolání za důvody, pro které je uplatnil, označil § 265b odst. 1 písm. b), e), g), h), k) tr. ř., je nejprve vhodné zdůraznit, že podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže ve věci rozhodl vyloučený orgán, přičemž tento důvod nelze použít, jestliže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta. Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je možné dovolání podat, když proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoli podle zákona bylo nepřípustné, a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. slouží k nápravě těch rozhodnutí, ve kterých byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným. Dovolací důvod podle písm. k) cit. ustanovení je možno uplatnit, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný.

Z obsahu podaného dovolání však plyne, že obviněný kromě toho, že na tyto dovolací důvody pouze formálně odkázal, resp. je jen označil, neuplatnil či nezmínil žádné z okolností, pro které je možné v citovaných důvodech dovolání ze zákonem stanovených podmínek podat. Jestliže obviněný jakékoliv výhrady, jimiž by označené dovolací důvody skutečně naplnil, nevznesl, Nejvyšší soud nemohl správnost napadeného rozhodnutí a řízení jemu předcházející z hlediska dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. b), e), h) a k) tr. ř. přezkoumávat, protože neměl vytýčené žádné konkrétní vady nebo nedostatky, které by na tyto důvody dopadaly. Obviněný tak jejich obsahovou stránku nenaplnil.

Nejvyšší soud proto shledal, že pokud by bylo dovolání obviněného podáno pouze na podkladě těchto dovolacích důvodů, bylo by podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítnuto.

Obviněný však dovolání opřel také o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, spočívá-li napadené rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, jenž odůvodnil konkrétními námitkami, a proto

Nejvyšší soud dále zkoumal, zda je dovolání v této části uplatněno v souladu se zákonnými podmínkami a je-li důvodné.

Z dikce tohoto dovolacího důvodu plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotně právních ustanovení.

Se zřetelem na tato kritéria obviněný v rozporu s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. brojil proti tomu, že soud neprovedl výslech svědka JUDr. S., a že soud nesprávně vyhodnotil věrohodnost výpovědi svědkyně Mgr. M. F. Uvedené výhrady nemají právní povahu, týkají se skutečností rozhodných pro rozsah a správnost provedeného dokazování, a tudíž stojí mimo rámec nejenom tohoto dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale i ostatních dovolacích důvodů vymezených v ustanovení § 265b tr. ř.

Obviněným podané dovolání a v něm uvedené námitky jsou v souladu s označeným dovolacím důvodem v té části, v níž vytýkal, že se nemohl dopustit trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. proto, že zanikla jeho vyživovací povinnost k synům T. a M. F., že nebyly správně vyhodnoceny jeho schopnosti a možnosti platit výživné na oba syny ve výši stanovené rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2000, sp. zn. 41 P 74/2000, a že nebyl naplněn potřebný stupeň společenské nebezpečnosti činu, jímž byl uznán vinným.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal důvody pro odmítnutí dovolání z hledisek § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. z jeho podnětu zákonnost a odůvodněnost těch výroků, proti nimž bylo dovolání podáno, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného. Z dikce tohoto ustanovení plyne, že uvedený trestný čin postihuje pachatele, kteří nezajišťují nárok na výživu, pokud je založen na ustanoveních zákona o rodině. Zákonná povinnost rodičů k dětem je upravena v ustanovení § 85 odst. 1, 2 zák. o rod. tak, že vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny žít se samy. Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů.

Výživné není zákonem výslovně definováno a soudní praxe je vykládá jako výdaje na zabezpečování potřeb mezi subjekty rodinně právního vztahu. Nejedná se tedy jen o uhrazování výživy ve vlastním slova smyslu, ale jde o uspokojování ostatních hmotných (šaty, obuv) a kulturních potřeb (prostředky na rozšiřování a prohlubování vzdělání, na rozvoj zájmů a zálib). Výživným pro dítě je míněno uspokojování všech životních potřeb pro jeho všestranný rozvoj po stránce fyzické a duševní. Výživné může být plněno zásadně poskytováním pravidelně se opětujičích peněžních dávek, může však spočívat i v poskytování určitých naturálních plnění (např. bydlení) a zejména také v zabezpečování osobní péče o osobu oprávněnou a o společnou domácnost. Je zřejmé, že výživným se míní zajištění celé škály potřeb dítěte tak, aby byly pokryty všechny jeho potřeby spojené s jeho řádným vývojem nejen zdravotním, ale i sociálním, výchovným a kulturním.

Ustanovení § 85 odst. 1 zák. o rod. určuje, že vyživovací povinnost rodičů k dětem vzniká přímo ze zákona a to rodinně-právním vztahem rodiče a dítěte. Tato povinnost trvá po dobu odkázanosti dítěte na výživu od svých rodičů, tedy tak dlouho, dokud děti nejsou samy schopny se žít. Zánik této

povinnosti je vymezen jednak absolutně, což je smrtí subjektů, popř. právní mocí rozhodnutí soudu o osvojení, event. popřením otcovství, a jednak relativně, což je tehdy, když děti dokončí školní docházku, nejsou přijaty na střední nebo vysokou školu, nastoupí do zaměstnání a jsou schopny se samostatně živit, nebo uzavřením manželství.

S těmito zákonnými podmínkami zcela nekoresponduje tvrzení obviněného, že v rozhodné době neměl vůči svým synům vyživovací povinnost, která podle něj byla ukončena v únoru roku 2001 na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci F. proti České republice ze dne 18. 7. 2006, či sdělením „Alternativní justice České republiky“.

Nejvyšší soud považuje za nutné s ohledem na shora vymezená pravidla zdůraznit, že žádné rozhodnutí soudu, které nevychází z hledisek určených pro absolutní či relativní důvody zániku vyživovací povinnosti podle § 85 odst. 1 zák. o rod., nemůže ukončit zákonnou povinnost rodiče vyživovat své dítě. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byl obviněný v době vymezeného trestného jednání stále otcem nezletilých synů, kteří nebyli schopni se sami živit a byli odkázáni a výživu svých rodičů, vyživovací povinnost obviněného v předmětné době byla dána. Uvedené námitky proto nebylo možné vyhovět, protože je založena na argumentech stojících mimo uvedenou zákonnou úpravu.

Protože se obviněný s odkazem na existenci rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci F. proti České republice ze dne 18. 7. 2006, č. 26141/03, brání, že měl v předmětné době plnit svou vyživovací povinnost, je pro úplnost a v návaznosti na další námitky obviněného vhodné odkázat na napadená rozhodnutí, v nichž se soudy nižších stupňů obdobně vyjádřenou námitkou zabývaly.

Podle soudu prvního stupně nedošlo na základě uvedeného cizozemského rozhodnutí k revizi rozhodnutí českých opatrovnických soudů od roku 2000 do současnosti. Evropský soud pro lidská práva nezasahuje svými rozhodnutími do kompetence národních soudů či jiných orgánů. Zjišťuje pouze, zda v řízení nebyl porušen některý z článků o ochraně lidských práv a svobod. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva neruší rozhodnutí národních soudů. Ve vztahu k uvedenému konkrétnímu rozhodnutí je vhodné zmínit, že Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že Česká republika porušila ve věci obviněného Ing. J. F. práva zakotvená v čl. 6 Úmluvy, čl. 8 a 13 Úmluvy, neboť došlo k mnohaletým průtahům v řízení o nezletilých dětech.

Není tedy pochyb o tom, že v předmětném období, tedy od října roku 2004 do konce měsíce ledna 2006 platil jak právně, tak fakticky stav pramenící z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2000, sp. zn. 41 P 74/2000, na základě kterého byli oba synové svěřeni do výchovy matky a obviněnému, který měl vůči těmto synům vyživovací povinnost, bylo stanoveno platit výživné ve výši 2.500,- Kč na každého z nezletilých.

Pokud obviněný dále v dovolání namítal, že se soudy nezabývaly s ohledem na § 96 odst. 2 zák. o rod., zda jeho vyživovací povinnost nezanikla proto, že byla v rozporu s dobrými mravy, je potřeba uvést, že k takové okolnosti v daném případě nedošlo. I když dobré mravy nejsou zákonem definovány, jejich obsah spočívá v obecně platných normách morálky, u kterých je dán obecný zájem jejich respektování. Touto výhradou se již dostatečným způsobem zabýval soud prvního stupně, který na straně 10 odůvodnění svého rozhodnutí vyjádřil, že je zcela zřejmé, že v projednávaném případě se jedná o neustálý a dlouhodobý konflikt mezi obviněným a matkou jeho nezletilých synů, přičemž jejich vztahy jsou vinou dlouhodobých sporů vyhrocené a oba rodiče se nejsou schopni na čemkoli domluvit. Tyto konflikty však nelze přičítat k tíži nezletilých dětí, které mají nezpochybnitelné právo na výživné. Je tedy zcela patrné, že děti, které jsou svou výživou na svých rodičích odkázány, nečiní nic, co by bylo v rozporu s dobrými mravy. Naopak jsou to jejich rodiče, kteří jim svými neustálými sváry mezi sebou činí vážné problémy.

Na základě tohoto závěru není pochyb o tom, že obviněný byl jako otec povinen přispívat na výživu svých synů podle svých schopností, možností a majetkových poměrů (§ 85 odst. 2 zák. o rod.), a proto je další rozhodující otázkou to, jak vysoké výživné byl obviněný povinen dětem poskytovat, resp. v jakém rozsahu tak nečinil.

K tomu je potřeba uvést, že neplněním vyživovací povinnosti se rozumí to, že oprávněné osobě se nedostane všeho, co je obsahem vyživovací povinnosti. O neplnění vyživovací povinnosti půjde i tehdy, jestliže není plněno v tom rozsahu, který odpovídá § 96 odst. 1 zák. o rod.

Vyživovací povinnost rodičů k dětem je upravena jednak v ustanovení § 85 zák. o rod., jak bylo již výše rozvedeno, a jednak v ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod., podle něhož při určení výživného přihledne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.

S ohledem na námitky obviněného, že nemohl plnit výživné ve výši, která mu je kladena za vinu, posuzoval dále Nejvyšší soud, zda soudy tuto otázku a s ní spojené okolnosti řádně posoudily jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. ze všech hledisek stanovených § 85 a § 96 odst. 1 zák. o rod. (srov. rozh. č. [17/2005](#) Sb. rozh. tr.).

Podle § 9 odst. 1 tr. ř. platí, že orgány činné v trestním řízení posuzují předmětné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li tu však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného. S ohledem na to, že v dané trestní věci se stanovení výše vyživovací povinnosti přímo dotýká posouzení viny obviněného, nejsou orgány činné v trestním řízení rozhodnutím soudu v rámci občanskoprávního řízení týkající se stanovení vyživovací povinnosti vázány, a bylo jejich povinností výši, v jaké obviněný svou vyživovací povinnost neplnil, přezkoumat a určit.

Posuzování této předběžné otázky neznamená, že by soud měnil rozsah vyživovací povinnosti stanovené v rámci občanskoprávního řízení, neboť určení vyživovací povinnosti v rámci předběžné otázky je významné pouze z hlediska trestní odpovědnosti obviněného. Soud přitom musí vycházet ze skutečností významných z hlediska § 85 a § 96 zák. o rod., které byly dány v době spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 2004, sp. zn. 7 Tdo 648/2004, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, sv. 6, č. T-704).

Nejvyšší soud na podkladě obsahu připojeného spisu a odůvodnění napadeného rozhodnutí shledal, že soudy obou stupňů otázku výše a rozsahu vyživovací povinnosti obviněného sice zkoumaly, a se zřetelem na ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. se poměry obviněného zabývaly, ale nepostupovaly v tomto směru důsledně tak, aby objektivně, se zřetelem k aktuálním výdělkovým možnostem obviněného, posuzovaly rozhodné okolnosti k době, kdy byl čin spáchán, ale dovozovaly je z okolností, které nastaly až v době pozdější.

Soud prvního stupně, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku na straně 10 - 11 vysvětlil, že obviněný Ing. J. F. byl, v době od října roku 2004 do měsíce ledna 2006, která je mu kladena za vinu, bez zaměstnání. Od 1. 10. 2004 do 28. 2. 2005 mu nebyly vypláceny žádné dávky a od 1. 3. 2005 do 31. 12. 2005 mu byl poskytován příspěvek v nezaměstnanosti ve výši 3.560,- Kč. Za této situace soud dokazování doplnil o zprávy o volných pracovních místech pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky s ekonomickým zaměřením v regionech, které jsou pro obviněného bez problému dopravně dostupné. Odpovědi dotázaných míst mapují dobu počátku roku 2007 a soud prvního stupně z nich dovodil, že v

období března 2007 existovala dostatečná nabídka pracovních míst v těchto regionech pro osoby s vysokoškolským vzděláním ekonomického směru, přičemž nabízené výdělků se pro tyto osoby pohybovaly v rozmezí od 15 - 30 tisíc Kč. Dále soud poukázal na listinné důkazy opatřené obviněným svědčící o tom, že obviněný projevoval zájem o práci u různých firem, a to rovněž v době od počátku roku 2007. Tuto okolnost soud vyhodnotil tak, že pokud nastala situace, kdy obviněný místo odpovídající jeho kvalifikaci nezískal, měl uvažovat eventuálně o tom, že přijme i místo neodpovídající jeho kvalifikaci, aby měl alespoň nějaký příjem a byl tak schopen výživné ve výši 5.000,- Kč platit. Soud prvního stupně tak na základě těchto výsledků dokazování tvrzení obviněného o neschopnosti plnit vyživovací povinnost považoval za účelové s tím, že mu v tom nebránily žádné objektivní překážky v podobě např. nepříznivého zdravotního stavu. Shrnuje tak, že obviněný měl povinnost hradit výživné na oba syny celkem v částce 5.000,- Kč, což je částka, kterou soud prvního stupně považoval za odpovídající jeho výdělkovým možnostem a schopnostem.

S těmito závěry soudu prvního stupně se ztotožnil také odvolací soud, který na ně navázal na straně 3 - 4 odůvodnění napadeného usnesení, a zdůraznil, že obviněný byl schopen i v rozhodné době plnit vyživovací povinnost ve výši dohodnuté mezi rodiči v roce 2000 a vyslovené rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2000, sp. zn. 41 P 74/2004, a že tomu nebránila překážka objektivní povahy. Za významné pokládal také to, že obviněný v rozhodné době i po řadu následujících měsíců měl prokazatelně k dispozici finanční prostředky na pravidelné splácení hypotéky v částkách kolem 11.000,- Kč měsíčně.

Nejvyšší soud shledal, že při určení výše vyživovací povinnosti obviněného vůči nezl. T. F. a M. F. soudy vycházely primárně jednak z výše stanovené rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2000, sp. zn. 41 P 74/2000, kterým bylo na základě dohody Mgr. M. F. a obviněného Ing. J. F. rozhodnuto, že oba nezletilí se svěřují do péče jejich matky a obviněnému byla stanovena vyživovací povinnost ve výši 2.500,- Kč na každého z nezletilých měsíčně, a jednak z nabídky volných pracovních míst pro vysokoškolsky vzdělané pracovníky s ekonomickým zaměřením, která byla nabízena v roce 2007 (č. l. 376 - 391).

Na základě těchto skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že soudy obou stupňů, byť se snažily objasnit pracovní možnosti obviněného, nepostupovaly v souladu s tím, co bylo jejich povinností. Za podstatné pochybení lze považovat především to, že nezkoumaly všechny rozhodné skutečnosti, neboť při posuzování schopností a možností rodiče ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod. nejsou rozhodné jeho skutečné výdělečné a majetkové poměry, ale jeho reálné výdělečné, popř. i majetkové poměry, dané mj. jeho fyzickým stavem, nadáním, množstvím získaných vědomostí a pracovních zkušeností (viz. rozh. č. 27/1970, č. [2/1970](#) Sb. rozh. civ.), manuální zručností, pracovními návyky a pracovními zkušenostmi, flexibilitou, nepříznivou situací na trhu práce, vysokou nezaměstnaností v regionu bydliště povinného apod. (viz. též rozh. č. 5/1969, č. [1/1969](#) Sb. rozh. civ.). Pokud soudy vyžadovaly s ohledem na to, že obviněný je bez zaměstnání, informace o nabídce míst, nečinily tak k době, která je obviněnému kladena za vinu, tedy na období od října roku 2004 do počátku roku, tedy ledna 2006, ale všechny potřebné a získané informace, které soud prvního stupně získal, a o něž nakonec své rozhodnutí opřel, se týkají období pozdějšího, zejména počátku roku 2007.

V důsledku tohoto nedostatku Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí vzbuzuje vážnou pochybnost o tom, zda obviněný, který nebyl zaměstnán v době, která mu je kladena za vinu, byl reálně schopen si najít zaměstnání, resp. zda nabídka takových zaměstnání v době, pro kterou je viněn, existovala, protože soudy nižších stupňů své úvahy vystavěly po úvahách, jakých výdělků mohl obviněný dosahovat, na základě okolností, které se k době činu nevztahovaly.

Za situace, kdy v době od října 2004 do ledna 2006, jak bylo prokázáno, příjem obviněného spočíval v sociálních dávkách, soudy nezkoumaly jeho schopnost plnit vyživovací povinnost reálně k době

činu, případně, že mu to umožňovaly jeho ostatní majetkové poměry, a zda jde o osobu, která nebyla přijata do zaměstnání žádným ze zaměstnavatelů, u nichž se o zaměstnání ucházela v době od října 2004 do ledna, a to na základě doporučení od Úřadu práce (srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2001, sp. zn. 4 Tz 135/2001, uveřejněný v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2001, sv. 9, č. T-257).

Vzhledem k tomu, že při řešení otázky o schopnosti obviněného plnit svou vyživovací povinnost, soudy nevycházely ze situace na trhu práce vztahující se k době spáchání skutku, ale ze stavu, který nastal více než jeden rok po jeho spáchání, kdy i žádosti obviněného, které měly prokázat jeho snahu zajistit si zaměstnání, se vztahují až k roku 2007, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nebylo dostatečným způsobem objasněno, zda měl obviněný v době spáchání skutku skutečně možnost najít si zaměstnání či se snažil zaměstnání získat, a jaké byly možnosti jeho platového ohodnocení apod. Pro tyto pochybnosti nemohl Nejvyšší soud prozatím učinit závěr o správnosti naplnění skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., neboť nebylo dostatečně uváženo, že když obviněný pobíral pouze sociální dávky, je zjištění o pracovních možnostech obviněného, které však musí být zkoumány k době činu, zcela zásadní (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. II. ÚS 187/02, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 26, č. svazku 29, ročník 2003).

Na základě této vady Nejvyšší soud shledal, že napadená rozhodnutí nelze za současného stavu dokazování považovat za správná a přesvědčivá, a proto rozhodl tak, že usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 9 To 171/2008, a rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. 4 T 5/2007, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Nymburce, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Věc se vrací soudu prvního stupně, na němž bude, aby dokazování doplnil jednak o důkazy prokazující nabídky zaměstnání v době spáchání trestného činu, tedy od října 2004 do ledna 2006, a aby ze všech potřebných a nabízejících se okolností posoudil, jaké platové možnosti měl obviněný v souzeném období, a jakou iniciativu v době činu k získání pracovního místa vyvinul. Vedle těchto skutečností bude nezbytné hodnotit jeho celkové majetkové poměry, tedy zkoumat veškerý jeho movitý a nemovitý majetek, způsob života, resp. jeho úroveň (viz. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 299/2006). Při hodnocení těchto okolností bude nutné vycházet z toho, že obviněný v době od listopadu 2004 do 31. 1. 2005, tedy v době, kdy neplnil svou vyživovací povinnost, ukládal finanční prostředky v celkové výši 16.000,- Kč na vkladní knížky zřízené u G. C. B., a.s. (č. l. 144 - 147), neboť tato skutečnost svědčí o tom, že ačkoli obviněný v rozhodné době disponoval částkou 16.000,- Kč, tyto prostředky záměrně nepoužil ke splnění vyživovací povinnosti. V souvislosti s tím bude též potřebné objasnit, odkud tyto prostředky obviněný v rozhodné době měl, a proč je nepoužil na výživné, když je zřejmé, že v této době byla jeho oficiálním příjmem toliko podpora v nezaměstnanosti.

Další významnou skutečností, kterou je nutno při posuzování problematiky rozsahu vyživovací povinnosti zohlednit, je i to, že obviněnému byly v lednu roku 2005 vyplaceny finanční prostředky v celkové výši 71.300,- Kč (č. l. 94). Na č. l. 98 je založena listina, z níž vyplývá, že dne 4. 4. 2005 převzal obviněný od Institutu pro certifikaci účetních poradců v České republice, označeném jako zaměstnavatel, předměty sloužící pro výkon jeho pracovního poměru jako např. klíč od hlavního vchodu budovy, tiskárnu, osobní počítač s příslušenstvím, mobilní telefon apod., z čehož lze dovodit, že obviněný byl po nějakou dobu zaměstnancem této společnosti. Dokazováním bude proto nezbytné tyto skutečnosti ověřit a zjistit, zda obviněný pobíral plat či odměny a v jaké výši. Bude-li shledáno, že příjem neměl, tak bude potřeba zkoumat, z jakých důvodů tomu tak bylo, resp. zda je záměrně neodmítl. Ačkoli je tato skutečnost z hlediska hodnocení schopnosti obviněného plnit vyživovací

povinnost zásadní, soudy na ni doposud dokazování nezaměřily.

Rovněž bude potřebné dokazováním objasnit obsah zprávy Městského úřadu Nymburk založené na č. l. 108, že obviněný byl v rozhodné době hlášen na adrese K. čp. a obýval nemovitost o velikosti 5+1, kde prováděl úpravy a rekonstrukce. Dokazování se proto neobejde bez zjištění, zda ve sledované době tato nemovitost byla majetkem obviněného, v jakém časovém období a v jakém rozsahu a s jakými náklady obviněný rekonstrukci dané nemovitosti prováděl, a z jakých prostředků tyto investice hradil.

Po provedení dokazování v naznačeném směru, event. zajištění a provedení dalších důkazů, jejichž potřeba se projeví, na soudu prvního stupně bude, aby z jeho výsledků učinil závěr o tom, jaké byly skutečné majetkové poměry obviněného v době od října 2004 do ledna 2006, a dále k této době stanovil, jaké měl obviněný možnosti při získání zaměstnání a jakých výdělků v nich mohl dosahovat. Po tomto výsledném vyhodnocení bude nutné při řešení otázky rozsahu vyživovací povinnosti obviněného zkoumat, jaká je životní úroveň obviněného a jeho poměry, tyto srovnat s tím, jak tomu bylo v době, kdy vyživovací povinnost byla na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 8. 4. 2005, sp. zn. 41 P 74/2000, stanovena, a poté určit, zda 2.500,- Kč na každé z dětí je odpovídající výši výživného, či s ohledem na aktuální poměry v době činu, je tuto nutné snížit a pak určit, její novou výši.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)